

***The Palgrave Handbook of National Security*, red. M. Clarke,
A. Henschke, M. Sussex, T. Legrand, Palgrave Macmillan,
Cham 2022, ss. 415**

WITOLD MAZUREK

Dr hab., prof. SGMK, Szkoła Główna Mikołaja Kopernika, e-mail: witold115@op.pl

Recenzowana książka *The Palgrave Handbook of National Security* zawiera pięć artykułów poświęconych zagadnieniom związanym z bezpieczeństwem narodowym. Działania w jego zakresie dotyczą obecnie znacznie szerszego zakresu zjawisk niż w przeszłości, zarówno w świecie Zachodu, jak i poza nim. Za punkt wyjścia przyjmuje się założenie, że bezpieczeństwa narodowego nie można całkowicie oddzielić od „tradycyjnych” interpretacji, w których polityka jest kształtowana przez agencje, ministerstwa i inne instytucje, których zadanie stanowi ochrona interesów narodowych przed zagrożeniami zewnętrznymi.

W pierwszym artykule autorstwa Michaela Clarke’a i Anthony’ego Rickettsa analizie poddano relacje między bezpieczeństwem narodowym a wielką strategią w Stanach Zjednoczonych w erze postzimnowojennej. Autorzy zbadali pozorny rozdźwięk między standardowymi miarami ciągłej dominacji Stanów Zjednoczonych a głębokim kwestionowaniem trwałości i celowości wielkiej strategii prymatu, której świadkami byli podczas cyklu wyborczego w 2016 r. Opierając się na neoklasycznych realistycznych ramach, argumentują, że była ona napędzana nie tyle przez fundamentalne zmiany w samym systemie międzynarodowym, ale raczej przez sposób interpretacji zmian przez administrację prezydenta Baracka Obamy i jej krytyków. Autorzy doszli przy tym do wniosku, że amerykańska strategia jest obecnie uwięziona między podejściami najlepiej opisanymi jako „zarządzanie spadkiem” administracji B. Obamy i „zaprzeczanie spadkowi” prezydenta Donalda Trumpa, co odzwierciedla pęknięcie tego, co nazywają krajowym „systemem wsparcia politycznego” – systemem, który stanowił podstawę prymatu od zakończenia zimnej wojny.

Podobne szerokie podejście, ale wykorzystujące bardziej specyficzną soczewkę pojęciową, przyjął Matthew Sussex w swoim artykule na temat bezpieczeństwa narodowego w Rosji. Praca ta charakteryzuje rosyjską politykę bezpieczeństwa narodowego jako celową strategię „odbicia”, mającą na celu szybki powrót do władzy i statusu. Autor zdefiniował owo odbicie w odniesieniu do czterech cech: (a) stosunkowo krótkiego czasu, w którym odradzające się państwo może osiągnąć swoje cele; (b) strategicznego (pownownego) nacisku na terytorium i twardą siłę; (c) budowy alternatywnych sieci wpływów za pośrednictwem instytucji; (d) aktywnych wysiłków na rzecz podważenia istniejących normatywnych i prawnych ortodoksji. Matthew Sussex ocenił je pod kątem konkretnych celów rosyjskiej polityki bezpieczeństwa narodowego, w tym w kluczowej dziedzinie operacji informacyjnych. Doszedł przy tym do wniosku, że chociaż Rosja w pełni wykorzystwała stosunkowo słabą geostrategię, to czynniki strukturalne będą ograniczać rosyjskie cele w zakresie bezpieczeństwa narodowego w przyszłości.

Tekst Rory'ego Medcalfa uzupełnia zestaw artykułów dotyczących w szczególności kształtowania polityki bezpieczeństwa narodowego w głównych mocarstwach. Jego praca dowodzi, że choć rola Indii w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego ostatnio znacznie wzrosła, to aparat bezpieczeństwa międzynarodowego tego państwa nie odnotował jeszcze jednoczesnego wzrostu zdolności do sprostania nowym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Autor opisał historyczne początki indyjskiego podejścia do bezpieczeństwa narodowego i jego walkę o opracowanie zintegrowanej strategii bezpieczeństwa narodowego lub skoordynowanej społeczności bezpieczeństwa narodowego, w której siły zbrojne odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu polityki.

Andrew O'Neil podjął z kolei próbę określenia perspektywy bardziej spójnego podejścia do bezpieczeństwa narodowego w największej demokracji świata. Jego artykuł przeniósł dyskusję z głównych „aktorów” na kluczowe wyzwania stojące przed sojuszami w zarządzaniu relacjami bezpieczeństwa. Analizie został poddany sposób, w jaki sojusznicy zarządzają relacjami w okresach znaczących zmian w stosunkach międzynarodowych; jako studium przypadku uczony zbadał partnerstwo wywiadowcze Five Eyes między Stanami Zjednoczonymi, Wielką Brytanią, Kanadą, Australią i Nową Zelandią. Chociaż nie stanowi ono formalnego sojuszu bezpieczeństwa, A. O'Neil wykazał wiele kluczowych cech sojuszu, w tym ustalenia dotyczące podziału obciążeń i negocjacje wewnątrz sojuszu. Autor

omawianego artykułu był szczególnie zainteresowany wyjaśnieniem, jak te różne wyzwania są rozwiązywane z perspektywy australijskiego bezpieczeństwa narodowego.

Ostatni artykuł zamieszczony w recenzowanej publikacji, autorstwa Adama Henschke i Timothy'ego Legranda, zawiera rozważania moralne dotyczące ograniczenia polityki bezpieczeństwa narodowego, a zwłaszcza potrzebę uznania jej kosztów. Autorzy wyraźny nacisk położyli na zidentyfikowanie kluczowych moralnych warunków ograniczających politykę antyterrorystyczną, odwołując się przy tym do publicznych uzasadnień decydentów politycznych; jako studium przypadku obrali Wielką Brytanię. Uznali przy tym, że badając aparat prawny regulujący politykę bezpieczeństwa narodowego w społeczeństwach liberalno-demokratycznych, powinniśmy znaleźć warunki ograniczające akceptowane zarówno przez rządy, jak i społeczeństwa.

Konkludując, można przyjąć, że chociaż w kształtowaniu polityki bezpieczeństwa uczestniczy obecnie więcej podmiotów, to ich działania są zazwyczaj instrumentalizowane za pomocą konwencjonalnych działań związanych z interesem narodowym. Jednocześnie nietradycyjne zagrożenia spotykają się ze starymi, zaś nowi aktorzy rzucają wyzwanie ugruntowanemu elitom w sposób, który często pozostaje zagadkowy.

